

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 173

гр. София, 15.01.2026 г.

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД, 2-РО ГО 2-РИ СЪСТАВ, в закрито заседание на двадесет и първи май през две хиляди двадесет и пета година в следния състав:

Председател: Пламен Стоев

Членове: Здравка Първанова
Радост Бошнакова

като разгледа докладваното от Радост Бошнакова Касационно гражданско дело № 20248002104891 по описа за 2024 година

Производството е по чл. 288 във вр. с чл. 280 ГПК.

Образувано е по касационни жалби, подадени от „БТВ Медиа Груп“ ЕАД и Българска телеграфна Агенция, против решение № 260052 от 22.01.2024 г. по в. гр. д. № 3945/2021 г. на Софийски градски съд, в частта, с която след частична отмяна на решение № 20278925 от 17.12.2020 г. по гр. д. № 24647/2020 г. на Софийски районен съд са осъдени на основание чл. 49 във вр. с чл. 45 ЗЗД да заплатят солидарно на К. И. К. сумата от 5 000 лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от изнасяне на клеветническа информация на 17.04.2019 г., че като учител в габровско училище е извършил физическо посегателство и причинил наранявания на ученик от 5 клас, разпространени в статия, публикувана в уеб сайта на БТВ на 17.04.2019 г. със заглавие „Дете на 11 години е бито от учител в габровско училище“, и в репортаж, излъчен в новинарската емисия на БТВ, прикачен към посочената статия, респ. в статия, публикувана на 17.04.2019 г. в уеб сайта на БТА със заглавие „Дете на 11 години е бито от учител в габровско училище“, и е разпределена отговорността за разносните по производството. Въззивното решение в частта, с която е потвърдено първоинстанционното решение за отхвърляне на исковете над присъдената сума от 5 000 лева до пълния размер от 6 000 лева, предявен като частичен от вземане в общ размер от 24 000 лева, не е обжалвано и на основание чл. 296, т. 2 ГПК е влязло в сила.

Касаторът „БТВ Медиа Груп“ ЕАД поддържа, че въззивното решение в обжалваната от него част е неправилно поради нарушение на материалния закон и необоснованост, тъй като въззивният съд не е съобразил данните за верността на изнесените факти и извършената преди оповестяването им добросъвестна проверка за тяхното потвърждаване, а при

евентуалност поради завишаване съгласно чл. 52 ЗЗД на определения размер на обезщетението за неимуществени вреди. Иска отмяна на решението в обжалваната част. Претендира разноски.

В изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК касаторът поддържа наличието на специалните предпоставки, регламентирани по чл. 280, ал. 1, т. 1, 2 и 3 ГПК, за допускане на въззивното решение в обжалваната част до касационно обжалване, и очевидната му неправилност по чл. 280, ал. 2, пр. 3 ГПК. Формулира следните въпроси по чл. 280, ал. 1 ГПК: 1. Допустимо ли е използването от телевизията на изрече „Дете на 11 години е бито от учител в габровско училище“, при условие че към момента на излъчване на репортажа репортерът е проверил тази информация от минимум два независими източника и дисциплинарната проверка и досъдебното производство за насилие над ученик са били висещи (по данни от официални източници); 2. Допустимо ли е използване от телевизията на изрече, съдържащи невярна информация, която към момента на излъчване на репортажа е била проверена по правилата на добросъвестната журналистическа проверка от минимум два различни източника; 3. Какво е правното значение на добросъвестната журналистическа проверка и дали провеждането ѝ освобождава от отговорност журналиста; 4. За да е налице добросъвестната журналистическа проверка, достатъчно ли е да бъде извършена посредством два различни, независими един от друг източника или, както е постановил въззивният съд, е необходимо тези два независими източника да бъдат също така и различни от първоначалния източник (т.е. общо три различни източника); 5. Преценката за добросъвестно извършена журналистическа проверка към кой момент следва да се проведе - към момента на излъчването на репортажите или „от дистанцията на времето“, и 6. Кои са критериите, които формират съдържанието на понятието „справедливост“ по чл. 52 ЗЗД и какво е значението им за определяне на обезщетението за неимуществени вреди. Твърди, че първите пет въпроса са разрешени от въззивния съд в противоречие с решение № 85 от 23.03.2012 г. по к. гр. д. № 1486/2011 г. на ВКС, IV г.о., а шестият въпрос – с ППВС № 4 от 23.12.1968 г. и решение № 173 от 27.10.2016 г. по т. д. № 2663/2015 г. на ВКС, ТК, I т.о., решение № 55 от 14.05.2012 г. по т. д. № 362/2011 г. на ВКС, ТК, II т.о., решение № 88 от 9.07.2012 г. по т. д. № 1015/2011 г. на ВКС, ТК, II т.о., решение № 141 от 28.01.2016 г. по т. д. № 1398/2014 г. на ВКС, ТК, II т.о., решение № 142 от 15.10.2015 г. по т. д. № 2766/2014 г. на ВКС, ТК, I т.о., решение № 251 от 20.01.2017 г. по т. д. № 72/2016 г. на ВКС, ТК, I т.о., и решение № 174 от 27.10.2016 г. по т. д. № 2960/2015 г. на ВКС, ТК, I т.о. Позицията се и на несъответствие с решение на ЕСПЧ на Касабова срещу България по Жалба № 22385/03 по въпросите от изложението, като бланкетно твърди, че разрешаването на тези въпроси е от значение и за точното прилагане на закона и за развитие на правото. Очевидната неправилност обосновава с аргументи за необсъждане на всички възражения и неправилна преценка на събраните за тях доказателства относно заеманата от ищеца обществено значима служба и положена дължима грижа за добросъвестна проверка, освобождаваща дружеството от отговорност.

Касаторът Българска телеграфна агенция твърди, че въззивното решение в обжалваната част е неправилно, поради постановяването му в нарушение на материалния закон и при съществени нарушения на съдопроизводствените правила, довели до неговата

необоснованост. В подкрепа на касационните основания по чл. 281, т. 3 ГПК излага съображения, че е изпълнил предвиденото в чл. 4, ал. 1, т. 2 ЗБТА задължение за бързо разпространяване на пълна, точна, безпристрастна, достоверна и навременна информация, осъществено след извършена добросъвестна проверка на същата, която изключва вината на журналиста, респ. отговорността за клевета. Иска отмяна на въззивното решение в обжалваната част. Претендира разноси и прави евентуално възражение за прекомерност на претендираното от другата страна адвокатско възнаграждение.

Обосновава искане за допускане на въззивното решение до касационно обжалване в изложението по чл. 284, ал. 3, т. 1 ГПК с очевидната му неправилност на основание чл. 280, ал. 2, пр. 3 ГПК и със специалните предпоставки, регламентирани в чл. 280, ал. 1, т. 1 и 3 ГПК. Твърди, че в противоречие с решение № 21 от 02.02.1995 г. по н. д. № 55/1994 г. на ВС, III н.о., и решение № 12 от 06.02.2013 г. по гр. д. № 449/2012 г. на ВКС, III г.о., въззивният съд се е произнесъл по въпроса дали е съставомерно деяние по чл. 147, ал. 1 НК, респ. отговорност по чл. 45 във вр. с чл. 49 ЗЗД. С доводи за липса на съдебна практика, празнота в правната уредба и необходимост от преодоляване на формирана порочна съдебна практика, касаторът обосновава хипотезата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, поставяйки следните въпроси: 1. Представлява ли перифразата основание за ангажиране на отговорност за деяние по смисъла чл. 147, ал. 1 НК; 2. При извършена необходима проверка относно истинността на информацията, съгласно установената журналистическа практика, поднасянето на информацията чрез перифраза изключва ли наличието на професионална добросъвестност, респ. ангажира ли наказателната и гражданската отговорност за клевета; 3. Осъществени ли са признаците на изпълнителното деяние по чл. 147, ал. 1 НК, ако новината в цялост съдържа едновременно обективно верни и проверени факти и обобщена перифраза на същите, и 4. При постановяване на решение във връзка със статия, за която се твърди осъществяващо от обективна страна състава по чл. 147, ал. 1 НК, следва ли да се разгледа тя в цялост или е достатъчно да бъдат разгледани от съда само определени думи и изрази. Очевидната неправилност извежда от явно нарушаване на чл. 147, ал. 1 НК, чл. 31, ал. 3 КРБ и чл. 45 и 49 ЗЗД, дължащо се на противоречие с правилата на формалната логика и явна необоснованост на фактическите констатации.

В срока по чл. 287, ал. 1 ГПК ответникът по касационните жалби К. И. К. е подал отговори, в които излага съображения за липса на основанията за допускане на въззивното решение до касационно обжалване и за неоснователност на поддържаните в тях касационните основания. Претендира разноси.

Върховният касационен съд, състав на Второ г. о., след като извърши преценка на наведените предпоставки на чл. 280, ал. 1 и 2 ГПК за допускане до разглеждане на касационните жалби, намира следното:

Касационните жалби са редовни и допустими. Подадени са от надлежна страна, чрез процесуален представител въз основа на надлежно учредена представителна власт, срещу подлежащ на касационно обжалване съдебен акт, в преклузивния срок по чл. 283 ГПК и отговарят по съдържание на изискванията на чл. 284 ГПК.

Производството, по което е постановено обжалваното въззивно решение, е образувано по

предявени от К. К. против „БТВ Медиа Груп“ ЕАД (БТВ Медиа) и Българска телеграфна агенция (БТА) искове по чл. 49 във вр. с чл. 45, ал. 1 ЗЗД за солидарното им осъждане за сумата от 6 000 лева, претендирана като част от вземане в общ размер от 24 000 лева, представляваща обезщетение за претърпени неимуществени вреди от публично разгласяване на 17.04.2019 г. на неверни факти за извършено престъпление, чрез изнасяне на клеветническа информация, че като учител в габровско училище е извършил физическо посегателство и причинил наранявания на ученик от 5 клас, публикувана в статия в уеб сайта на БТВ със заглавие „Дете на 11 години е бито от учител в габровско училище“ и в прикачен към нея репортаж, излъчен в новинарската емисия, както и в публикувана статия със същото заглавие в електронната страница на БТА.

За да постанови обжалваното решение, въззивният съд въз основа на съвкупна преценка на събрания доказателствен материал е приел, че са налице елементите от фактическия състав на чл. 49 във вр. с чл. 45, ал. 1 ЗЗД за реализиране гаранционно-обезпечителната отговорност на ответниците (сега касатори), основен обективен елемент на който е извършването на противоправно деяние (действие или бездействие), водещо до накърняване на защитен от закона правен интерес, субективно право или правнозначима ценност от категорията на естествените права, и което увреждащо поведение на служители на ответниците в случая се изразява публично разгласяване на неверни факти за извършено от него престъпление. За ответниците е изложено, че като издатели (собственици) на уеб сайтовете, в които на 17.04.2019 г. безпротиворечиво е установено публикуването на статиите със заглавие „Дете на 11 години е бито от учител в габровско училище“, а БТВ Медиа и като собственик на телевизионния канал, по който са излъчени двата репортажа, пресъздаващи заглавието на статията и нейното съдържание, определят характера и съдържанието на публикуваните и излъчени материали и съответно имат качеството на възложители на работата и носят отговорност по чл. 49 ЗЗД за вредите, причинени при изпълнението на тази работа от съответните физически лица (служители). Поради свързаността на статиите и репортажите с изнесените клеветнически твърдения, които като фактически твърдения подлежат на проверка за тяхната истинност и за наличието на злепоставяне на адресата и на преценка дали разгласяването им съставлява злоупотреба с право извън нормативно установените в чл. 39 - 41 от Конституцията на Република България (КРБ) и чл. 10 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (КЗПЧОС) предели, и изнасянето им в непродължителен период от време, макар и в различни информационни източници, собственост на двете юридически лица (ответници), въззивният съд е приел, че е налице общо причиняване на неимуществени вреди на ищеца К. К., за които следва да бъде определено глобално обезщетение при отчитане на кумулирания ефект от отделните деяния.

За неоснователно въззивният съд е приел възражението на ответника БТА, че в публикуваната на сайта му статия е пресъздадена информация от информационен бюлетин на ОД на МВР - Габрово, представляваща официална информация, която го освобождава от отговорност. Изложени са съображения, че от прочита на статиите и възпроизведения репортаж се установяват и конкретни данни за започнали проверки за извършени

дисциплинарни нарушения от учителя и на досъдебно производство по чл. 131, ал. 1 НК за причиняване на телесна повреда от длъжностно лице. При изнасянето на последните обаче и в контекста на цялата изложена в процесните журналистически материали информация, включително и с перифразирането на информацията от ОД на МВР - Габрово, видно от съдържанието на извадката от информационния бюлетин на която са описани само постъпилия от 40-годишна жена сигнал и неговото съдържание и образуваното досъдебно производство за престъпление по чл. 131, ал. 1, т. 2 и 4 във вр. с чл. 130, ал. 2 НК, въззивният съд е приел, че са използване не само други изразни средства, но и такива (в заглавие, подзаглавия и изрази в съдържанието на материалите), които дават различно смислово значение, с което се затвърждава внушение за сигурни данни за извършени от ищеца К. К., като учител в габровското училище, действия по нанасяне на побой върху 11-годишното дете, т.е. за осъществен от него състав на престъпление за нанасяне на телесна повреда, за което е образувано досъдебно производство. Изложил е, че такова смислово значение и създаване на убеждение по недопустим и неетичен начин за извършено престъпление и то от категорията на изключително морално укоримите, имайки предвид служебното качество на ищеца и възрастта на пострадалото лице, се разкриват и от изнесената в статията и репортажа информация, съответно със заглавие „Дете на 11 години е бито от учител в габровско училище“ и надписи „Учител наби ученик“, „Петокласник стана жертва на „вдворяване на ред“. При тези съображения въззивният съд е приел, че с процесните журналистически материали на ищеца К. К. е приписано неизвършено от него престъпление в нарушение на установената в Конституцията презумпция за невиновност, оборима само от влязла в сила присъда, каквато в случая и липсвала, предвид и прекратяването на наказателното производство поради неустановяване на извършено от него престъпление, респ. и при липсата на наложено дисциплинарно наказание.

Въззивният съд е приел за неоснователни и възраженията на ответника БТВ Медиа за спазване на изискванията за добросъвестна журналистическа проверка на достоверността на изнесената информация, което да е установено чрез събраните в хода на съдебното следствие пред първоинстанционния съд доказателства – изложеното от взети интервюта на ученици, майката на 11-годишното дете, директора на училището, директора на РУО и ищеца и в показанията на св. М. Т., и респ. за освобождаването от отговорност. Липсата на такава проверка въззивният съд е приел, че следва от отсъствието на данни изобщо в изложеното от директора на РУО и директора на училището, като независими от страните по спора източници на информация, които да потвърждават изнесената в материалите информация за нанесен побой от учителя над 11-годишния петокласник, а и при неподходящо включване в материала на информацията за проблеми с дисциплината, която е изключена от контекста на изказването на директора на училището и засилва емоционалния ефект върху формиране на негативно мнение срещу учителя. Същата е изведена и от предоверяването и даване на гласност на ученици от различни класове и на майката на 11-годишното дете, която не представлявала независим източник на информация, и излъчването само на откъслечни фрази от изявлението на ищеца, на когото не е било предоставено по надлежния ред правото на отговор по чл. 18 ЗРТ. Изложил е също, че дори наличието на добросъвестно

журналистическо разследване не изключва деликтната отговорност по чл. 49 във вр. с чл. 45 ЗЗД на ответниците при създаденото и затвърждаващо внушение за извършено от адресата (ищеца) престъпление, което в случая е осъществено с последователно публично разпространяване на неверни твърдения за неизвършено от него престъпление, тъй като приписването на такова винаги излиза извън границите на добросъвестното упражняване на правото на изразяване и разпространяване на мнение и на свободата на словото, прокламирани в чл. 39 КРБ и чл. 10 КЗПЧОС. Изложил е също, че журналистите, респ. медиите (като възложители на работа) не следва да допускат поднасяне по скандален, „жълт“ и неверен начин на информация, която нарушава не само презумпцията за невиновност, но и създава негативна оценка спрямо личността на ищеца. Въз основа на тези съображения е приел за осъществено от ответниците противоправно поведение, покриващо от обективна страна клеветата (състав на деянието по чл. 147, ал. 1 НК), доколкото е разгласено до неопределен брой лица несъществуващо позорно обстоятелство и е приписано неизвършено престъпление от ищеца, като с него се накърнява правото му на чест и достойнство и положителната оценка за личността му. Намерил е въз основа на същите съображения, че презумпцията за вина по чл. 45, ал. 2 ЗЗД не е оборена.

Въззивният съд е приел за установено, въз основа на кредитираните, като логични и последователни, свидетелски показания, ценени по реда на чл. 172 ГПК, и причиняването на неимуществени вреди на ищеца К. К. от осъщественото от ответниците противоправно деяние. При определяне на размера на дължимото за тези вреди обезщетение същият се е позовал на принципа на справедливостта, залегнал в чл. 52 ЗЗД, и на тълкувателните указания, дадени в ППВС № 4 от 23.12.1968 г. Съобразил е естеството на причинените неимуществени вреди (потиснатост, неудобство, срам и стрес и физическото им проявление), тяхната продължителност и интензивност (и през следващата учебна година), степента на преживените от ищеца К. К. негативни емоции (преживял случилото се с изключителна острота и болезненост), начин и обстоятелства, при които са получени, възраст на увредения (в предпензионна възраст), неговото обществено и социално положение (учител с дългогодишна практика и изграден авторитет, добре познат в обществото като директор на Музея към Априловската гимназия и на друго училище в града), начина му на живот, отражението върху личния, обществения и професионалния живот (преди той бил жизнерадостен, спокоен, уравновесен и ведър човек, а след инцидента - унил, притеснен и тъжен, било затормозено общуването му с граждани, приятели, колеги и със семейството), и върху самочувствието на пострадалия (подкопан авторитет). Взел е предвид още разгласата и публичността (от национални медии), липсата на трайно неблагоприятно отражение върху ищеца, както и че се касае за клеветническа информация, свързана с упражняване на професия, към която очакванията на обществото за почтеност, морал и пример са значително завишени, съответно преписването му престъпление, което е с изключителна укоримост и изострена обществена чувствителност, поради което и има по-силно негативно отражение. Въз основа на тези съображения, въззивният съд е приел, че справедливото обезщетение за претърпените от ищеца неимуществени вреди възлиза на 5 000 лева.

При тези мотиви в обжалваното въззивно решение не са налице поддържаните от касаторите основания за допускането му до касационно обжалване в атакуваната с жалбите част.

Касационното обжалване на въззивното решение се осъществява при условията на чл. 280, ал. 1 ГПК – при повдигнат от касатора правен въпрос, с предвиденото в ГПК значение, т.е. при формулиран от него материалноправен или процесуалноправен въпрос, включен в предмета на спора и обусловил правната воля на съда, обективизирана в обжалвания съдебен акт. Този въпрос следва да е от значение за формиране на решаващата воля на съда, но не и за правилността на обжалваното решение, за възприемането на фактическата обстановка от въззивния съд или за преценката и обсъждането на събраните по делото доказателства – т. 1 от ТР № 1 от 19.02.2010 г. по тълк. дело № 1/2009 г. на ОСГТК на ВКС, и по него въззивният съд следва да се е произнесъл в противоречие със задължителната практика на ВКС и ВС в тълкувателни решения и постановления; практиката на ВКС; актове на Конституционния съд на Република България или на Съда на Европейския съюз, или разглеждането на конкретния правен спор да е от значение за точното приложение на закона и развитието на правото. Съгласно чл. 280, ал. 2 ГПК независимо от предпоставките по чл. 280, ал. 1 ГПК въззивното решение се допуска до касационно обжалване при вероятна нищожност или недопустимост, както и при очевидната му неправилност.

Не е налице вероятност въззивното решение в обжалваната му част да е нищожно или недопустимо, като такива пороци на решението не се твърдят и от касаторите. Същото не е вероятно и да е очевидно неправилно, поддържано от касаторите като основание за допускането му до касационното обжалване. За да е налице очевидна неправилност на обжалвания съдебен акт, като предпоставка по чл. 280, ал. 2, пр. 3 ГПК за допускане на въззивното решение до касационно обжалване, е необходимо неправилността да е съществена до такава степен, че да може да бъде констатирана от съда при самия прочит на съдебния акт, без да е необходимо запознаване и анализ на доказателства по делото. Очевидната неправилност е квалифицирана форма на неправилност, обусловена от наличието на видимо тежко нарушение на закона - материален или процесуален, или явна необоснованост. Очевидно неправилен ще бъде съдебният акт, постановен „*contra legem*“ до степен, при която законът е приложен в неговия противоположен смисъл, както и когато е постановен „*extra legem*“, т.е. когато съдът е постановил акта си въз основа на несъществуваща или отменена правна норма. Очевидно неправилен по смисъла на чл. 280, ал. 2, пр. 3 ГПК следва да бъде квалифициран и въззивният съдебен акт, постановен при явна необоснованост поради грубо нарушение на правилата на формалната логика. Във всички останали случаи, необосноваността на въззивния акт, произтичаща от неправилно възприемане на фактическата обстановка и необсъждането на доказателствата в тяхната съвкупност и логическа свързаност, е предпоставка за допускане на касационно обжалване по реда и при условията на чл. 280, ал. 1, т. 1 - 3 ГПК. Затова и наведените от касатора БТВ Медиа доводи за обосноваването ѝ с необсъждане на всички негови възражения и неправилна преценка на събраните за тях доказателства относно заемащата от ищеца обществено значима служба и положената от журналиста дължима грижа за добросъвестна проверка, не обуславят очевидната му неправилност, а представляват доводи за допуснати от

въззивния съд процесуални нарушения и необоснованост на въззивния акт по смисъла на чл. 281, т. 3 ГПК, които подлежат на разглеждане в производството по чл. 290 ГПК – след като актът бъде допуснат до касационно обжалване. Доводите на касатора БТА също не обосновават наличие на квалифицираната форма на неправилност, а изразяват несъгласието му с изведения, в резултат на самостоятелния анализ на доказателствата, краен решаващ извод на въззивния съд за осъществено от журналиста, публикувал статията, противоправно и виновно деяние и пораждащо отговорността на възложителя на работата за вреди, причинени от деликт при нейното изпълнение. Въззивният съд е изложил ясни, логични и последователни мотиви, че независимо от посочването на конкретни данни за започнати дисциплинарни проверки и образувано досъдебно производство, използваните в публикуваните журналистически материали в уеб сайтовете на двамата ответници формулировки (думи и словесни изрази), в контекста на изложената в тях информация, внушават за съпричастност на ищеца К. К. на посочената в тях престъпна дейност в нарушение на презумпцията за невиновност. При прочита на тези мотиви с обсъждане на доказателствата и приетите за установени въз основа на тях факти и връзки помежду им не се констатира наличие на вътрешно противоречие, което да има за последица и явна необоснованост на въззивното решение, респ. очевидната му неправилност.

Поставеният от касатора БТВ Медиа материалноправен въпрос, част от който е формулиран с използване на конкретен словесен израз в телевизионен репортаж, макар и свързан с извършена към този момент проверка от два независими източника и висящи дисциплинарна проверка и досъдебно производство, е фактически и е изведен с изводи от преценка на събраните доказателства от страната при изразено несъгласие с възприетата от въззивния съд в обжалваното решение въз основа на доказателствата фактическа обстановка и направените въз основа на нея изводи, поради което той не осъществява общата предпоставка по чл. 280, ал. 1 ГПК за допускане на въззивното решение до касационно обжалване.

Не е налице и посоченото в изложението към касационната жалба на БТВ Медиа противоречие на разрешенията в обжалваното решение по въпросите (от втори до пети въпроси), свързани с верността на изнесената информация и преценката за наличието на добросъвестна проверка на същата според характера и броя на източниците на информацията и момента на нейното осъществяване, с тези, дадени в решение № 147 от 18.03.2011 г. по гр. дело № 1640/2010 г. на ВКС, IV г.о. Според тази практика при разрешаване на спор за реализиране на извъндоговорна отговорност за вреди от изнесена в журналистически материали информация в мотивите на решението съдът е длъжен да посочи кои конкретни изрази и действия на журналиста, от които ищецът твърди, че е засегнат, представляват твърдения за факти и кои - тяхна оценка, и да установи кои от тях ангажират отговорността на делинквента и кои са правомерно извършени, като съобрази, че на проверка за истинност подлежат само фактическите твърдения и същите могат да ангажират отговорността на журналиста и на медийните издания само ако са неверни и позорят конкретната личност, до която се отнасят (адресат), а оценките (мненията) - не подлежат на проверка за вярност и могат да ангажират отговорността, само ако

представляват обида. Неблагоприятните за друго факти трябва да бъдат проверени от журналиста преди да ги разпространи, като тази проверка, при липса на нормативно установен начин на извършването ѝ, се приема за добросъвестна, когато информацията е проверена от поне два независими източника, и изключва вината, респ. освобождава от отговорност. В тази насока е разяснено, че нормата на чл. 10, т. 1 КЗПЧОС не дава право да се разпространяват неверни факти, нито да се засяга достойнството на други лица, а осигурява свободната оценка на фактите и възможността тя да се отстоява. Рамките, до които се простира тази свобода, се определят от възможността да бъдат засегнати неоправдано честта и достойнството на гражданите, като граници, визираны в чл. 39, ал. 2 КРБ. Възприетите казуални тълкувания в посоченото решение са принципни и са пояснени в последвалата го практика на ВКС - решение № 50118 от 10.11.2022 г. по гр. д. № 4583/2021 г. на ВКС, I г.о., и решение № 50040 от 12.07.2023 г. по гр. д. № 1890/2022 г. на ВКС, II г.о., в която е прието, че публичното разпространяване на твърдения, че дадено лице е извършило действия, покриващи състав на престъпление, без то да е осъдено за това с влязла в сила присъда, излиза извън границите на добросъвестното упражняване на правото на изразяване на мнение и на свободата на словото.

В настоящия случай дадените от въззивния съд разрешения съответстват на казуалните тълкувания по тази практика на ВКС, постановена по реда на чл. 290 ГПК. В мотивите на обжалваното решение, с което е разрешен спорът за реализиране на извъндоговорната отговорност за вреди, въззивният е посочил, че използваните в процесните журналистически материали (статии и репортажи) словесни изрази, включително посочените в заглавието („Дете на 11 години е бито от учител ...“) и подзаглавията на репортажа („Учител наби ученик“, „Петокласник стана жертва на въдворяване на ред“), съставляват твърдения за факти, а не мнения, поради което подлежат на оценка за вярност. Изложил е за установено въз основа на съвкупната преценка на събраните доказателства, че същите са неверни и позорят личността на ищеца К. К., тъй като внушават за извършено от него престъпление, което той не е извършил и за което не е имало сигурни данни да е извършил към момента на разпространението на журналистическите материали. Такива е прието от въззивния съд, че не се съдържат в информационния бюлетин на ОД на МВР - Габрово, нито в изявленията на взетите от директорите на училището и РУО интервюта, които според него са единствените независими източници на информация (като трети на страните по възникналия спор лица). При изложеното за установено в мотивите на решението, включително и въз основа на осъществения анализ и преценка на изявленията на ученици и майката на 11-годишното дете и откъслечни фрази от изявление на ищеца, въззивният съд е приел, че изнасянето на информацията за тези факти относно личността на ищеца К. К. не се предхожда от добросъвестна журналистическа проверка, която да изключи отговорността за вреди на ответниците като възложители на работата. Изложил е и друг решаващ извод за изхода по предмета на спора за отговорността, че дори и при такава проверка, създаденото внушение за извършено престъпление в процесните журналистически материали не изключва деликтната отговорност на ответниците, тъй като излиза извън границите на добросъвестното упражняване на правото на изразяване и разпространяване на мнение и на

свободата на словото, прокламирани в чл. 39 КРБ и чл. 10 КЗПЧОС. Следва да се отбележи и че в мотивите на решението въззивният съд не е приемал, че двата независими източника на информация, необходими за извършване на добросъвестна журналистическа проверка, трябва да са различни от първоначалния източник на информация. Същият е приел, че въобще липсват такива източници, които да потвърждават верността на публикуваната в процесните журналистически материали клеветническа информация. Преценката за добросъвестност на журналистическото разследване не е отнесена от съда и към бъдещ момент. Същата е направена в мотивите на решението към момента на тяхното публикуване, респ. излъчване – 17.04.2019 г. Към този момент въззивният съд е приел, че не е имало сигурни данни нито от официален източник на информация, нито от интервюираните лица за извършено престъпление по нанасяне на телесна повреда от длъжностно лице над малолетно лице, каквото според него е внушено за извършено от ищеца К. К. престъпление с използваната в статиите и репортажите думи и изрази средства в контекста на цялостното им изложение, а не както твърди касаторът БТВ Медиа за съдържащи се данни за физическо съприкосновение между учител и ученик.

Възприетото от въззивния съд изцяло съответства и на приетите по тези въпроси разрешения, дадени в горепосочената практика на ВКС - решение № 50118 от 10.11.2022 г. по гр. д. № 4583/2021 г. на ВКС, I г.о., и решение № 50040 от 12.07.2023 г. по гр. д. № 1890/2022 г. на ВКС, II г.о. Освен тълкуването в тях за границите на добросъвестното упражняване на правото на изразяване на мнение и на свободата на словото е разяснено още, че журналистите трябва да отразяват събитията такива, каквито са към момента на настъпването им и на излъчване на съответните предавания или публикации. Невъзможно е да бъде предвидено дали лицето, което е обвинено в извършване на престъпление, ще бъде осъдено или оправдано. Но презумпцията за невиновност действа и по отношение на медиите. Затова при изнасяне на фактите и изразяване на мнението си журналистите следва да се съобразяват с конституционно признатата презумпция за невиновност, като следва да се въздържат от думи и фрази, с които тя директно се нарушава. Дори при извършена добросъвестна журналистическа проверка на изнесената информация (основана на надеждна и прецизно проверена информация), когато тя касае висящ наказателен процес, е недопустимо спрямо обвиняемото лице да се използват думи и фрази, които пряко внушават, че лицето е престъпник (респ. е извършило посоченото в материалите престъпление), сякаш вече е осъдено с влязла в сила присъда. Съобразявайки приетото в тази практика на ВКС и изложеното в мотивите на обжалваното решение не е налице и селективната предпоставка, регламентирана в чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК, по така поставените от касатора БТВ Медиа въпроси.

Тази предпоставка не е налице и по последния (шести) материалноправен въпрос, свързан с критериите, които формират съдържанието на понятието „справедливост” по чл. 52 ЗЗД. За да определи присъдения с обжалваното въззивно решение размер на обезщетението за претендираните неимуществени вреди, въззивният съд е обсъдил именно приетите в ППВС № 4 от 23.12.1968 г. и трайно установената практика на ВКС критерии за определяне на справедливо обезщетение по чл. 52 ЗЗД за претърпени неимуществени вреди, с които изцяло

се е съобразил. Направил е задълбочено изследване както на общите, така и на специфичните за конкретния спор факти, релевантни за определяне на справедливия размер за репарирание на претърпените от ищеца неимуществени вреди. Несъгласието на касатора БТВ Медиа с така определения размер касае правилността на акта и е извън предмета на производството по чл. 288 ГПК. В допълнение решенията, постановени по реда на чл. 290 ГПК и посочени в изложението към касационната жалба на този касатор, не могат да обосноват и прекомерност на съдебно присъденото обезщетение – същите не разглеждат сходни случаи, а такива за обезщетяване на причинени неимуществени вреди, настъпили вследствие на пътно-транспортно произшествие и в отдалечен времеви момент от процесния.

Поддържаното от касатора БТВ Медиа селективно основание по чл. 280, ал. 1, т. 2 ГПК за допускане на въззивното решение до касационно обжалване също не е налице. Освен че противоречието с практиката на ЕСПЧ не е предвидено в чл. 280, ал. 1 ГПК като основание за допускане на касационното обжалване на въззивно решение, посоченото от касатора БТВ Медиа решение на ЕСПЧ Касабова срещу България по Жалба № 22385/03 изразява същите стандарти, разяснени в посочената практика на ВКС, постановена по реда на чл. 290 ГПК при разглеждане на спорове за отговорност по чл. 45 и чл. 49 ЗЗД на журналисти и медийни издания. В него се подчертава, че правото на свобода на изразяване не е абсолютно и упражняването му не трябва да накърнява други защитени от Конвенцията права (пар. 60), като член 10 КЗПЧОС не гарантира изцяло неограничена свобода на изразяване дори за медийното отразяване на въпроси от сериозен обществен интерес и по отношение на политиците и държавните служители ... предоставената от него защита на журналистите при отразяване на въпроси от общ интерес е валидна, при условие че действат добросъвестно, за да осигурят точна и надеждна информация в съответствие с журналистическата етика (пар. 63). Предвид наличието на постановена по въпросите от изложението към жалбата на БТВ Медиа съдебна практика на ВКС, която не се нуждае от осъвременяване, допускането на касационното обжалване е изключено и в обхвата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК, на която освен това касаторът само бланкетно се е позовал.

Не са налице поддържаните по чл. 280, ал. 1 ГПК селективни предпоставки за допускане на решението в обжалваната част до касационно разглеждане и по въпросите, формулирани в изложението към касационната жалба на БТА. Въпросът, по който се поддържа селективната предпоставка, регламентирана в чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК, е обоснован с доводи за липса на неистинност на разпространената информация поради възпроизвеждане на проверена такава от информационния бюлетин на ОД на МВР - Габрово, респ. поради липса на вина при нейното изнасяне от журналиста на агенцията, която предполага ангажирането на отговорност по чл. 49 във вр. с чл. 45, ал. 1 ЗЗД. По така формулирания въпрос липсва противоречие с тълкуването, дадено в решение № 12 от 06.02.2013 г. по гр. д. № 449/2012 г. на ВКС, III г.о., в което са възприети изцяло разрешенията в обсъденото по въпросите на другия касатор решение № 85 от 23.03.2012 г. по гр. дело № 1486/2011 г. на ВКС, IV г.о. Последните са намерили израз в мотивите на въззивния съд, за който са изложени съображения по поставените от касатора БТВ Медиа въпроси (от втори до пети въпроси).

След самостоятелна преценка на доказателствата въззивният съд е достигнал до извод за придаване на друго смислово значение на официално публикуваната информация за образувано досъдебно производство, чрез използване на словесни изрази, налагащи убеждение за извършване на посоченото в публикацията престъпление от учителя, каквато не се съдържа в информационния бюлетин, и за липса на добросъвестно извършена проверка, която да изключи виновността в поведението на журналиста. Наведените от касатора БТА доводи за обосноваване на този въпрос изразяват несъгласието му с крайните решаващи изводи на въззивния съд, направени въз основа на самостоятелен анализ и оценка на доказателствата относно наличието на оспорените от страната елементи от фактическия състав на деликтната отговорност – противоправност и вина, презумпцията за която, установена в чл. 45, ал. 2 ЗЗД, според въззивния съд е останала необорена. Същите съставляват доводи за неправилност на въззивното решение по смисъла на чл. 281, т. 3 ГПК и подлежат на преценка във фазата по разглеждане на касационната жалба, а и по въпроса, който аргументират, решението на наказателен съд по н. д. № 55/1994 г. на ВС не попада в обхвата на понятието „практика“ по смисъла на чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК (т. 2 от ТР № 1 от 19.02.2010 г. по тълк. д. № 1/2009 г. на ОСГТК на ВКС). В изложените мотиви към обжалваното решение въззивния съд не е преценявал и субективно отношение на журналиста към друг момент, различен от релевантния – приписването на престъпление, към който момент единствената информация според приетото за установено в същите е за образувано досъдебно производство.

Поставените от касатора БТА въпроси в хипотезата на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК също не могат да обосноват достъп до касационно обжалване на решението в обжалваната част при специалната предпоставка, предвидена в посочената разпоредба. Първите три въпроса за възможността информацията да се поднася чрез перифразирание, така както са формулирани от касатора БТА, не са правни въпроси по смисъла на чл. 280, ал. 1 ГПК, а фактически такива, разрешаването на които е поставено в зависимост от фактите и събраните доказателства по конкретното дело, поради необходимостта от сравнение между оригиналното съдържание на информацията и перифразирания текст (използваните описателни думи и изрази за изразяване на съществуващата информация – чужд текст, мисъл или идея) , за да се установи дали смисълът му е запазен или както е приел в случая въззивният съд е създадено внушение за извършено престъпление, респ. е приписан позорящ неверен факт. Липсата на общата предпоставка е достатъчна за недопускане на касационното обжалване, без да се разглежда наличието на поддържаната специална предпоставка. Следва да се има предвид и разрешението, дадено в решение № 50040 от 12.07.2023 г. по гр. д. № 1890/2022 г. на ВКС, II г.о., съгласно което е недопустимо спрямо обвиняемото лице да се използват думи и фрази, които пряко внушават, че лицето е престъпник (респ. че е извършило посоченото в материалите престъпление), сякаш вече е осъдено с влязла в сила присъда. По четвъртия въпрос, формулиран в изложението към касационната жалба на БТА, също не е налице общата предпоставка по чл. 280, ал. 1 ГПК, тъй като от мотивите на въззивния акт става ясно, че при обосноваване на изводите съдът е изходил от цялостното съдържание на статиите и репортажите и духа, който те носят, и в

съответствие с посочената от самите касационни жалбоподатели съдебна практика на ВКС (решение № 85 от 23.03.2012 г. по гр. д. № 1486/2011 г. на ВКС, IV г.о., и решение № 12 от 06.02.2013 г. по гр. д. № 449/2012 г. на ВКС, III г.о.) е посочил кои изрази ангажират деликтната отговорност на ответника, респ. на ответниците при условията на солидарност.

В заключение, касационното обжалване на въззивното решение в атакуваната му с жалбите част не следва да се допуска, тъй като не са налице наведените от касаторите основания по чл. 280, ал. 1 и 2 ГПК.

При този резултат и на основание чл. 78, ал. 3 ГПК на ответника по касационните жалби К. К. следва да бъдат присъдени своевременно поисканите разноски за осъществената в касационното производство правна защита. За доказването им са представени два списъка по чл. 80 ГПК и два договора за правна защита и съдействие, удостоверяващи уговорено и заплатено в брой адвокатско възнаграждение в размер на 1 500 лева по всеки договор. Касаторът БТА е направил възражение по чл. 78, ал. 5 ГПК за прекомерност на претендираното адвокатско възнаграждение. Съобразявайки поддържаните в изложението към касационната жалба на БТА основания за допускане до касационно обжалване на въззивното решение в атакуваната му част, по които е дадена правна защита и при изричното им обсъждане в подаден отговор наред с такъв по доводите в касационната жалба на касатора БТА, обосноваващи касационните основания, респ. обема на извършената адвокатска работа, и действителната фактическа и правна сложност на делото, следва да се приеме, че претендираните разноски не са прекомерни. На основание чл. 5, чл. 12, ал. 1 и чл. 13 от Закона за въвеждане на еврото в Република България посочените суми за разноски по производството от по 1500 лева следва да се превалутират на сумата от по 766.94 евро.

По изложените съображения Върховен касационен съд, състав на Второ г. о.

О П Р Е Д Е Л И:

НЕ ДОПУСКА касационно обжалване на решение № 260052 от 22.01.2024 г. по в. гр. д. № 3945/2021 г. на Софийски градски съд в обжалваната с касационни жалби на „БТВ Медиа Груп“ ЕАД и Българска телеграфна агенция осъдителна част по искове по чл. 49 във вр. с чл. 45, ал. 1 ЗЗД.

ОСЪЖДА „БТВ Медиа Груп“ ЕАД, ЕИК 130081393, със седалище и адрес на управление: гр. София, административна сграда НДК, пл. „България“ № 1, да заплати на К. И. К. на основание чл. 78, ал. 3 ГПК сумата 766.94 евро (с легова равностойност 1 500 лева) - разноски за адвокатско възнаграждение в производството пред касационната инстанция.

ОСЪЖДА Българска телеграфна агенция, БУЛСТАТ 000695071, със седалище и адрес на управление: гр. София, бул. „Цариградско шосе“ № 49, да заплати на К. И. К. на основание чл. 78, ал. 3 ГПК сумата 766.94 евро (с легова равностойност 1 500 лева) - разноски за адвокатско възнаграждение в производството пред касационната инстанция.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____